

prof. Herencsár Viktória, ArtD.

Emlékezés Allaga Géza születésének 185. évfordulójára

Allaga Géza zeneszerző, gordonka és cimbalom művész, a cimbalom irodalmának és oktatásának alapítója 1841. március 25-én született Óbecsén. Apja, Allaga Imre ügyvéd, a nemesmiliticsi közbirtokosság tagja, édesanyja a szintén nemesi származású Fazekas Emma, Tóth Kálmán költő unokatestvére. Allaga a cimbalom történetének fontos alakja, akinek köszönhető, hogy Magyarországon a Schunda Vencel József által megújított ősi hangszer újra feléledve bekerült a zenei kultúra vérkeringésébe. A 19. században Allaga neve ismert volt, hiszen ő írt először dalbetétet népszínműhöz¹, melynek dallamait slágerként énekelte az ország. Liszt Ferencsel való kapcsolata is híressé tette, mivel Liszt nagyra becsülte Allaga tevékenységét, valamint szép kottairása miatt több művét is Allagával másoltatta. Allaga igazi magyar érzésű ember volt, mely nem volt véletlen, hiszen édesapja Kossuth kormánybiztosa volt és a családban ilyen szellemben nőttek fel a gyerekek. Ő is, mint édesapja harcolt a magyarságért, a magyar kultúráért, emiatt a Nemzeti Színház zenekarának csellistájaként önkéntesen vállalta német nyelvű kollégáinak a magyar nyelv oktatását. Az 1870-es években pedig meg tanult játszani a magyar nemzeti hangszernek tartott cimbalmon. Erkel Ferenc Bánk bán operájának cimbalom közreműködése népszerűvé tette a hangszert, mely hatására Schunda megújította a közkedvelté vált instrumentumot. Allaga javasolta az ércshangzást előidéző faverő fejének bekötését gyapottal, vagy filccel a lágyabb hangzás érdekében. Schunda felkérte Allagát hogy írjon iskolát a hangszer számára. A négy kötetből álló cimbalomiskola, mely technikai és koncertetűdöket, valamint a kor népszerű zeneműveinek átíratait tartalmazza, a mai napig fontos irodalma a cimbalom oktatásának. Allaga kompozíciói, koncert etűdjei, átíratai egyre többször szólnak meg nemzetközi koncert pódiumokon. A cimbalom intézményesített oktatásának elindulása is Allaga nevéhez fűződik. 1890-ben bevezették a hangszer oktatását a nemzeti Zenedében Allaga Géza vezetésével, majd később a Zeneakadémiai oktatásba is bekerült 1897-ben Allaga tanítványa, Kun László irányításával.

A 20. századra Magyarország valamennyi nagyvárosában és számos kisvárosában oktatták a nemzeti hangszerünké váló cimbalmot. Allaga nyugdíjba vonulása után tanítványai

¹ A zenés népszínműből alakult ki az Operett, majd később a musical, emiatt Allaga ennek a műfajnak is alapítójává vált.

folytatták munkásságát. 1913. augusztus 18-án pedig végképp elbúcsúzott nem csak a zenei élettől, de a földi élettől is.

Az első Világháború után Magyarország megcsonkítása a nemzeti hangszer népszerűségét is elhalványította. A lecsatolt területen megszüntették oktatását és a 19. században született magyar hangulatú zeneművek népszerűsége is egyre csökkent. A második Világháború utáni időszakban pedig végképp feledésbe merült a 19. század magyar zenekultúrája. Liszt Ferenc és Erkel Ferenc szerzeményein kívül nem volt ajánlatos más zeneszerzők műveit megismerni, játszani. Allaga Géza neve is feledésbe merült. Szerencsére tanárnőm Tarjáni Tóth Ida, akinek tanára Fodor Janka Allaga Géza növendék volt, oktatási programjába becsempészett egy-két Allaga etűdöt technikai gyakorlatként. Allaga leghíresebb koncertetűdje, a Vihar pedig állandó koncertrepertoárján volt. Így, ha nem is jutott el hozzánk minden információ, de legalább a nevét megismerhettük Allaga Gézának. A tanulmányaim alatt viszont felkeltette érdeklődésemet ez az elhallgatott zeneszerző, mert még a technikai gyakorlatként tanult etűdjeiből is kiéreztem, hogy érdemes lenne kompozícióit megismerni. Emiatt a főiskola befejezése után komoly kutatásba kezdtem először a Zenei Könyvtárban, majd a Széchenyi Könyvtárban. Ez utóbbi helyen olyan sok dokumentumot és újságcikket találtam a cimbalomról és a korabeli zenekultúráról, mely nem csak Allaga munkásságáról, de sok más zeneszerzőről adott számomra olyan ismereteket, amiről addig nem hallottam, nem tanultunk az iskolában, sem a főiskolán.

Sikerült kapcsolatba lépnem Allaga két unokájával is, Dr. Csapodi Csaba történészprofesszorral és Dr. Sztrilich Pálné született Csapodi Hedviggel, akik kibővítették a könyvtárban szerzett ismereteimet a fennmaradt családi dokumentumokkal. Hálával tartozom nekik és Csapodi Csaba feleségének, Dr. Gárdonyi Klára történésznek, hogy rendelkezésemre bocsátották Allaga Géza hagyatékát, bízottak, hogy írjam meg ismereteimet, tanácsokat adtak, és később segítettek is az Allagáról írt könyvem megírásában. A latin és német nyelvű iratokat Csapodiné Gárdonyi Klára fordította le, mivel ő mindkét nyelv régi változataiban is szakértő volt. A családi hagyatékából közelebről megismerhettem Allaga életét, személyiségét, és az unokák visszaemlékezése még hitelesebb képet adott a cimbalom irodalmának, oktatásának alapítójáról. A hagyatékban fennmaradtak levelek, kivágott újságcikkek, fényképek és személyes tárgyak. Mind ezek Allaga műveinek hiteles interpretálásához is hozzásegítettek.

Allaga Géza cimbalomra komponált műveinek megismerésével bebizonyosodott a tanulmányaim idején kialakult kép, hogy ezek a szerzemények nagyszerű kompozíciók, etűdjei nem csak technikai darabok, hanem a kornak megfelelő romantikus zeneművek és mivel olyan zeneszerző írta, aki tudott is játszani a hangszeren, nincsenek megoldhatatlan technikai problémák interpretálásukban. Az is bebizonyosodott, hogy Allaga nem csak a cimbalom oktatását, irodalmát teremtette meg, hanem a hangszerre való kottaírás módját is. Ezt azonban a 20. század első felében nem ismerték, mivel ezeket a kompozíciókat ahogy korábban említettem, nem volt ajánlatos játszani és azok a zeneszerzők, akik az 50-es évektől próbáltak cimbalomra komponálni, nem ismerték már Allaga kompozícióit, kottaírásmódját.

Szerencsére sikerült Allaga cimbalmos kompozíciói közül többet rögzíteni hangfelvételen, de még van mit pótolni. Ha nem is valamennyit, de a legfontosabbakat jó lenne megörökíteni az utókor számára. Akinek pedig felkeltette az érdeklődését Allaga munkássága, elolvashatja Cimbalmos ősök nyomában címmel Allaga Gézáról írt könyvem, mely a zeneszerző életén keresztül bemutatja a cimbalom magyarrá válását, a 19. század és 20. század

elejének cimbalomkultúráját korabeli dokumentumok és Allaga Géza hagyatékából származó dokumentumok felhasználásával. A nyomtatásban megjelent könyv egyben hangos könyv, melyben QR kód segítségével két CD-nyi zenét hallhatunk Allaga Géza koncerttűdjeiből.

Allaga Géza cimbalomra írt kompozícióit most már világszerte ismerik és játszó. Nevét így a cimbalomkultúra őrzi és átörökíti a jövő cimbalmosai számára. Jó lenne, ha nem csak a cimbalmosok játszanák darabjait, hanem más hangszerre, kórusra, zenekarra írt kompozícióit, színpadi darabjait is felkutatnák és játszanák! Remélem, egyszer erre is sor kerül és akkor még méltóbban emlékezhetünk meg a hosszú ideig elfeledett magyar zeneszerzőnkéről!

